

ČESKÝ JAZYK - 5. třída

1.

Do které z následujících skupin slov je třeba doplnit pouze *i/i*, aby všechna slova byla napsána pravopisně správně?

- (A) rostl_na, medv_dek, b_tva
- (B) ml_t, v_řit, pl_noucí
- (C) rozb_tý, kob_lka, p_lot
- (D) mal_na, nesm_sl, d_plomat

2.

Ve kterém z následujících slov lze psát po souhlásce *v* také *y/ý*, aby bylo toto nově vzniklé slovo napsáno též pravopisně správně?

- (A) vichřice
- (B) vískat
- (C) vínečko
- (D) vidlička

3.

Které z následujících slovních spojení je napsáno s pravopisnou **chybou**?

- (A) město Český Krumlov
- (B) pražská čtvrť Holešovice
- (C) řeka Vltava
- (D) baltské moře

4.

Do které z následujících možností je nutno na vynechané místo doplnit slovo *pávi*, aby byla věta napsána mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) V zahradě se procházeli dvořané s _____.
- (B) Příjezd auta způsobil mezi _____ rozruch.
- (C) Po malém nádvoří se pyšně nosili _____.
- (D) V zoologické zahradě si poprvé prohlédl _____.

5.

Která z následujících vět je napsána pravopisně a mluvnicky správně?

- (A) V jeho pevném objetí se cítila bezpečně.
- (B) Válka si vyžádala mnoho objetí.
- (C) Naobjedvejte se prosím co nejrychleji.
- (D) Vypočítejte oběm krychle.

6.

Která z následujících možností obsahuje **chybu** ve shodě přísudku s podmínkem?

- (A) Návštěvnice veletrhu získaly dárkové poukázky.
- (B) Skupinky zvědavých chlapců čekaly na příjezd slavného fotbalisty.
- (C) Automobily v koloně stály víc než hodinu.
- (D) Po velkém úklidu se zrcadla na zámku jen leskly.

7.

Která z následujících dvojic slov obsahuje různé tvary téhož slova?

- (A) milí – míli
- (B) milá – Míla
- (C) malý – malí
- (D) milé – míle

8.

Které z následujících slov se skloňuje podle vzoru *kuře*?

- (A) koupaliště
- (B) koště
- (C) hřiště
- (D) kleště

9.

Ve které z následujících možností je podtržené slovo v 6. pádě?

- (A) Svou prababičku mám moc rád.
- (B) Brány vězení se za ním zavřely.
- (C) Statečnému lovci se rozzářily oči.
- (D) Ještě se ve stavení dobře nevyzná.

10.

Která z následujících možností obsahuje nevyjádřený podmět?

- (A) To nevypadá moc dobře.
- (B) Nikdy o tom nechtěli mluvit.
- (C) Na večeri se dostavili všichni.
- (D) Lence se skoro nic nepovedlo.

11.

Které z následujících slov **neobsahuje** dvojhlásku *-ou-*?

- (A) použít
- (B) veselou
- (C) spoutat
- (D) houpat

TEXT K ÚLOHÁM 12 AŽ 14

Bermudský trojúhelník je oblast u pobřeží Spojených států, přibližně ohraničená Miami, Portorikem a Bermudami. Všechny tyto tři oblasti patří k vyhledávaným prázdninovým destinacím, mezi těmito idylickými místy se ale vyskytuje oblast pověstná výrazně zvýšeným výskytem „záhadných zmizení lodí a letadel“.

Sourozenci George a David Rothschildovi patří mezi jedny z prvních pasažérů, kteří zažili zvláštní úkaz v bermudském trojúhelníku. V roce 1952, když jim bylo devatenáct let, museli tito dva vojenští námořníci letět v lehkém vojenském letadle přes oblast Florida Keys, aby se dostali domů na pohřeb svého otce. „Letěli jsme asi tak 20 nebo 30 minut, právě jsme dojížděli výborné ragú, když v tom najednou pilot zoufale vykřikl, že nemůže nic dělat a že veškerá technika přestala fungovat,“ říká George Rothschild. Nebyl schopný určit ani polohu letadla a nevěděl ani, kolik paliva ještě zbývá v nádrži. Po krátké době, která se jim zdála nekonečná, přistáli šťastně v Norfolku na pobřeží Floridy.

(zdroj: <http://www.veda.cz/article.do?articleId=30046>, Sandrine Ceurstemont, Záhada bermudského trojúhelníku, upraveno)

12.

Která z následujících možností nejméně popisuje důvod, proč podle úvodního textu pilot letadla vykřikl?

- (A) Lekl se, protože palubní přístroje vypověděly službu.
- (B) Měl strach, že nezná přesnou polohu letadla.
- (C) Vyděsil se, že vlétli do pověstného trojúhelníku.
- (D) Rozčílil se, že na něj nezbylo žádné ragú.

13.

... mezi těmito idylickými místy se ale vyskytuje ...

Která z následujících možností obsahuje místa, na která uvedená věta v úvodním textu odkazuje?

- (A) Miami, Norfolk, Portoriko
- (B) Florida Keys, Norfolk, Bermudy
- (C) Miami, Portoriko, bermudský trojúhelník
- (D) Miami, Portoriko, Bermudy

14.

Které z následujících tvrzení o uvedeném textu je pravdivé?

- (A) Text je doslovnou citací článku uveřejněného na internetu.
- (B) Z textu jasně plyne, že byl napsán v 50. letech 20. století.
- (C) V textu je zaznamenána výpověď svědka působení bermudského trojúhelníku.
- (D) Autor textu zpochybňuje záhadu bermudského trojúhelníku.

TEXT K ÚLOZE 15 AŽ 17

Josef Lada: Vzpomínky z dětství

Jak jsem vám již pověděl, měli jsme ze síňky do chléva i do světnice jediný vchod. Ze dvorečka se vcházelo do malé síňky, ze které vedly jedny dveře do světnice a druhé do chléva, kde jsme měli vždy tři kusy dobytka: krávu, jalůvku a telátko. Ostatní děti se mi ve škole i na pastvách vysmívaly, že bydlíme, jíme, spíme společně s kravami, protože viděly u našeho baráku jedním vchodem, jak vcházeli a vycházeli lidé i dobytek. Ale já jsem si z toho docela nic nedělal, protože jsem měl naše kravičky rád, a posměváčky jsem odbýval vtipy na různé nedostatky jejich vlastních obydlí; bývalo jich někde daleko víc nežli u nás.

(J. Lada: Vzpomínky z dětství. Albatros, Praha 1977, str. 11)

15.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného textu?

- (A) Ze dvora popisovaného domu se vcházelo rovnou do světnice.
- (B) Když byl Josef Lada malý, chovali doma hovězí dobytek.
- (C) Josefa Lada se poznámky druhých dětí velmi dotýkaly.
- (D) Ostatní děti se nechtěly s Josefem Ladou bavit, protože bydlel v jednom domě s kravami.

16.

Ve které z následujících možností je ke tvaru slovesa z uvedeného textu přiřazena správná podoba infinitivu, od kterého byl utvořen?

- (A) vedly – vézt
- (B) vcházeli – vházet
- (C) pověděl jsem – povídat
- (D) odbýval jsem – odbývat

17.

Ze dvorečka se vcházelo do malé síňky, ze které vedly jedny dveře do světnice a druhé do chléva, kde jsme měli vždy tři kusy dobytka: krávu, jalůvku a telátko.

Z kolika vět se skládá uvedená souvětí z úvodního textu?

- (A) ze dvou
- (B) ze tří
- (C) ze čtyř
- (D) z pěti

TEXT K ÚLOHÁM 18 AŽ 24

Můj přítel
snídá sedm kremrolí
a když je spořádá
dá si repete
hruškové cukrlátko

On totiž říká
Dobré lidi zuby nebolí
a je to paráda
chodit po světě
a mít
mít v ústech sladko

Sláva
cukr a káva
a půl litru becherovky

hurá
půjč mi bůra
útrata dnes dělá čtyři stovky

Všechny cukrářky z celé republiky
na něho dělají slad'ounké cukrbliky
a on jim za odměnu zpívá zas a znovu
tuhletu Cukrářskou bossanovu

Můj přítel Karel
pije šťávu z bezinek
říká že nad ni není
že je famózní glukózní monstrózní
ať si taky dám

Koukej jak mu roste
oblast budoucích maminek
a já mám podezření
že _____ jako mič
a až ho někdo kopne odkutálí se mi pryč
a já zůstanu sám
úplně sám

Sláva
cukr a káva
a půl litru becherovky
hurá
půjč mi bůra
útrata dnes dělá čtyři stovky

(Jaromír Nohavica: Cukrářská bossanova, www.nohavica.cz)

18.

Který z následujících výrazů nejspíše patří na vynechané místo v uvedené básni?

- (A) se vypustí
- (B) praskne
- (C) se zakulatí
- (D) vyskočí

19.

Do které z následujících skupin slov patří slovo *bůra* z uvedené básně?

- (A) do slov básnických
- (B) do slov knižních
- (C) do slov zastaralých
- (D) do slov nespisovných

20.

Které z následujících slov **není** v uvedené básni přídavným jménem?

- (A) famózní
- (B) kremrolí
- (C) glukózní
- (D) hruškové

21.

Která z následujících možností nejlépe vystihuje význam výrazu *dá si repete* z uvedené básně?

- (A) dá si další sladkost
- (B) dá si kávu
- (C) dá si lék
- (D) dá si ještě volno

22.

... *mu roste oblast budoucích maminek* ...

Která z následujících možností nejlépe vystihuje význam uvedeného slovního spojení z úvodní básně?

- (A) roste mu zadnice
- (B) roste mu hlava
- (C) roste mu břicho
- (D) roste mu chuť mít děti

23.

oblast budoucích maminek

Kterým z následujících termínů nazýváme citovanou část z uvedené básně?

- (A) titulek
- (B) verš
- (C) mezihra
- (D) refrén

24.

Která z následujících dvojic slov tvoří v uvedené básni rým?

- (A) repete – hruškové
- (B) famózní – glukózní
- (C) republiky – cukrbliky
- (D) káva – hurá

TEXT K ÚLOHÁM 25 AŽ 28

I obyčejné telefonování totiž vyžaduje určitá pravidla. Budete-li je dodržovat, nejenže se tím vyhnete označení „nevychované děčko“, ale budete okamžitě pokládáni za „mladou slečnu“ či „mladého pána“.

1. Když telefon zazvoní, nezapomeňte zvednout sluchátko, popřípadě zmáčknout knoflík pro přijetí hovoru!
2. Jde-li o omyl, zavěste. Jestli jste se zmýlili vy, omluvte se.
3. Nebavte se s cizími lidmi ani po telefonu, nikdy nevíte, není-li zloduch v budce za rohem.
4. Zvednete-li hovor pro své rodiče, bez průtahů ho předejte, nebo požádejte (přichází-li hovor nevhod), ať zavolá jindy. Nikdy cizím lidem nevykládejte, že rodiče nejsou doma a vrátí se až za dlouho – pomyslete na zloducha v budce! Rodičům o hovoru nezapomeňte říct.
5. Když někdo volá vám, snažte se být stručnější než on – hovor platí on či jeho rodiče.
6. Po rozloučení zavěste, nesnažte se zbytečně hovor protahovat.

(text převzat z časopisu Mateřídouška č. 8, roč. 2002, s. 16 autorka: Ptáčková, Brigita, ilustrace: Bárta, Luděk)

25.

Jestli jste se zmýlili vy, omluvte se.

Která z následujících vět má stejný význam jako uvedená věta z úvodního textu?

- (A) Když se omlouváte, pak jste se zmýlili.
- (B) Omluvte se tehdy, když jste se zmýlili.
- (C) Nejlepší omluva je, když se zmýlíte.
- (D) Jestliže se nechcete zmýlit, omluvte se.

26.

Která z následujících možností by mohla být nejužitečnějším nadpisem uvedeného textu?

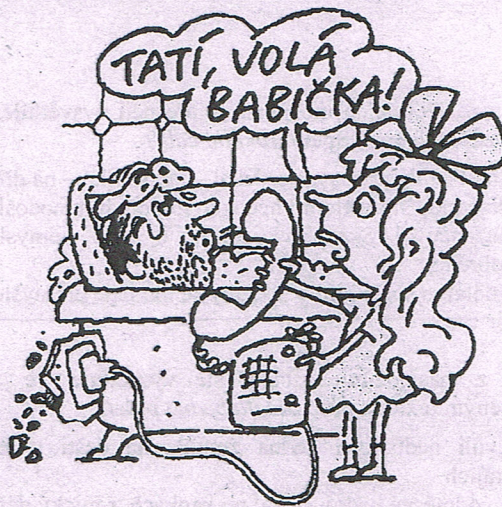
- (A) Jak hovořit s rodiči o telefonování
- (B) Jak se vyhnout průtahům
- (C) Jak na špatné telefonování
- (D) Jak správně telefonovat

27.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného textu?

- (A) Správné telefonování patří ke slušnému chování.
- (B) Děti, které telefonují, jsou často dotazovány cizími lidmi.
- (C) Omyly při telefonování způsobují dětem zloduší v budce za rohem.
- (D) Telefonování povolují dětem jejich rodiče v době, kdy nejsou doma.

28.

Ve které z následujících částí uvedeného textu (označeno číslicí) je popsána zásada, proti které se zřejmě provinila dívka na obrázku?

- (A) v části 1.
- (B) v části 2.
- (C) v části 3.
- (D) v části 4.

TEXT K ÚLOHÁM 29 AŽ 32

„Drazí přátelé a rodáci! Abyste viděli, že jsem na vás vzpomínal i v severních končetinách naší zeměkdoule, přivezl jsem každému odtamtud pěknou upomínku. Naplnil jsem svými dárky tuto bednu, přistupte jeden za druhým ke mně a nastavte dlaně!“

Všichni se seřadili, docela vzadu se krčil i Mrňa. Jeden za druhým přistupovali k Spejblovi a nastavovali dlaně; byli náramně zvědaví, cože jim Spejbl přivezl.

Ten lovil rukou v bedně, ale najednou zbledl a vykřikl:

„Kterýpak uličník mi tohle zas provedl? Měl jsem pro každého kousek pěkného ledu ze severní točny. Plná bedna toho byla – a teď je tam samá voda, nic než voda!“

Škrhola se ozval:

„Spejble, led roztál teplem, na to jsi nepomyslel!“

„A proto!“ tůkl se Spejbl do čela, „hned mi bylo nápadné, když jsme přijeli do teplých krajín, že začala bedna pršet...“

„Nevadí, nevadí,“ volali všichni, „jen když jste doma!“

(Frank Wenig: *Kašpárek a Spejbl v říši pimprlat*, Západočeské nakladatelství, 1969, str. 95)

29.

Která z následujících možností nejpřesněji vysvětluje, proč se v uvedeném textu Spejbl *tůkl do čela*?

- (A) Chtěl náhlý poznatek zaťukat – jak se říká – na dřevo.
- (B) Najednou si uvědomil něco, co mu předtím nedošlo.
- (C) Naznačoval Škrholovi, že si o něm nemyslí nic dobrého.
- (D) Udělal to spíše mimoděk, aby se mu lépe přemýšlelo.

30.

Která z následujících možností vysvětluje ve shodě s uvedeným textem, proč *začala bedna pršet*?

- (A) Kvůli nedbalosti bedna zmokla na dešti v teplých krajích.
- (B) Z vodotěsné bedny stékal po kapkách tropický déšť.
- (C) V bedně začal pomalu roztávat led ze severní točny.
- (D) Do neutěsněné bedny natekla voda a pak po kapkách vytékala.

31.

Kterým z následujících slov bychom v uvedeném textu měli nahradit slovo *končetinách*, kdybychom Spejblův projev chtěli opravit tak, aby se vyjadřoval přesně a výstižně?

- (A) končinách
- (B) koncích
- (C) republikách
- (D) částicích

32.

Která z následujících možností nejpřesněji vystihuje význam slova *uličník*?

- (A) nevychovaný člověk, který krade led ze severní točny
- (B) zlobivý člověk, který schválně rozpouští rampouchy
- (C) popudlivý člověk, který vybírá obsah cizích beden
- (D) nezvedený člověk, který tropí různé darebačiny

33.

Skládání je tvoření slov ze dvou a více slovtvorných základů. Tvoří se tak především podstatná a přídavná jména. Skládáním vznikají slova složená (složeniny), např. Jihočeč, krasobruslař, lidumil, hláskosloví.

(V. Dobešová, V. Fialová: Průvodce českým jazykem, Didaktis, str. 25)

Které z následujících slov je slovem složeným?

- (A) střílení
- (B) střelba
- (C) střelnice
- (D) střelmistr

34.

-lákal, -byl, -nesl

Kterou z následujících předpon je možno dosadit do všech uvedených slov tak, aby všechna takto nově vzniklá slova měla smysl?

- (A) v-
- (B) od-
- (C) z-
- (D) roz-

35.

Které z následujících slov obsahuje dvě předpony?

- (A) posunout
- (B) pozdravit
- (C) poodhalit
- (D) poobědvat

36.

Která z následujících možností obsahuje pouze slova příbuzná?

- (A) škola, školník, učitel
- (B) malba, malovat, malířka
- (C) pes, kočka, králík
- (D) myš, semiš, nesmíš

37.

_____ přináší růže.

Které z následujících slov je třeba doplnit na vynechané místo v uvedené větě, aby vzniklo obvykle používané rčení?

- (A) Trpělivost
- (B) Úrodnost
- (C) Trápení
- (D) Rychlost

38.

Která z následujících možností obsahuje výzvu?

- (A) Nehnu se odsud, dokud mi to neprozradíš.
- (B) Moc se těším na dnešní večer.
- (C) Až dojedete na křižovatku, uvidíte lípu.
- (D) Řekněte mi, kde pramení Vltava.

39.

Ve kterém z následujících oddělení v knihkupectví lze nejspíše najít český výtisk Harryho Pottera?

- (A) beletrie pro děti a mládež
- (B) učebnice pro jazykové školy
- (C) literatura faktu
- (D) cizojazyčná literatura

40.

Kterým z následujících slov se obvykle nazývá bohyně a ochránkyně umění a věd?

- (A) mumie
- (B) múza
- (C) víla
- (D) sudička